

6.1 Monialainen oppilashuollon yhteistyö

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus¹. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon lapsen ikä ja edellytykset². Esiopetusyhteisön tai lasten hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä huoltajan kanssa.

Esiopetuksessa oppilashuolto on esiopetusyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista on esiopetuksen henkilökunnalla³. Oppilashuollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä terveydenhoitopalvelut, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina⁴. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin lapseen, lapsen kehitysympäristöihin kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan siten, että ne ovat helposti saatavilla⁵. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määrääjässä⁶.

Lapsen huoltajalle annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja⁷. Lapsen ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisäävät oppilashuollon tuntemusta ja edesauttavat palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen välinen vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa lapsen terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään esiopetusyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia⁸.

Oppilashuoltoryhmät

Opetuksen järjestäjä asettaa oppilashuollon ohjausryhmän ja yksikkökohtaiset oppilashuoltoryhmät. Yksittäistä lasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano⁹. Kaikki oppilashuoltoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi ikäryhmälle suunnattuja terveydenhoitopalveluja sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan kuin käsiteltävä asia edellyttää.

¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 9 § 1 mom.

² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 18 § 1 mom.

³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 4 § 1 ja 2 mom.

⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 3 § 3 mom. ja terveydenhuoltolaki (1326/2010) 15 §

⁵ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 15 § ja 17 §

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 11 § 1 - 2mom.

⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 25 §

⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 14 § 1 - 4mom.

Oppilashuollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Sille asetetut tehtävät voi hoitaa myös muu tehtävään soveltuva ryhmä. Ohjausryhmä voi olla myös kahden tai useamman opetuksen järjestäjän yhteinen. Sama ryhmä voi olla myös useamman koulutusmuodon, kuten esi- ja perusopetuksen, yhteinen.

Yksikkökohtainen oppilashuoltoryhmä vastaa esiopetuksen oppilashuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Jos esiopetus järjestetään koulun yhteydessä, voi koulukohtainen oppilashuoltoryhmä toimia myös esiopetuksen oppilashuoltoryhmänä. Ryhmää johtaa opetuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Opetuksen järjestäjä ja oppilashuollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Oppilashuoltoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen oppilashuollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja oppilashuollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se esiopetushenkilöstön tai oppilashuollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu¹⁰. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai lapsen läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää huoltajan suostumusta.

Oppilashuollon monialaisuus Oulun esiopetuksessa

Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalveluiden esiopetuksessa oppilashuoltotyötä tehdään aina moni-alaisesti. Monialaisuus oppilashuollossa toteutuu silloin, kun esiopetusyksikön johdon ja henkilöstön edustajien lisäksi työskentelyssä ovat mukana oppilashuollon palveluiden sekä lasten ja huoltajien edustus. Yhteisöllinen monialainen oppilashuolto on koko yhteisön yhteinen tehtävä. Yksittäisten lasten oppilashuoltoasiassa monialaisuus tarkoittaa sitä, että pedagogisen asiantuntijuuden lisäksi työskentelyssä on mukana oppilashuoltopalveluiden työntekijöitä: neuvolan terveydenhoitaja, -lääkäri, koulukuraattori tai -psykologi. Oppilashuoltotyö on esiopetusyksikössä toteutettavaa, lakiin perustuvaa lapsen esiopetukseen osallistumisen edellytysten tukemista erona muihin lasten, nuorten ja perheiden käyttämiin kunnallisiin tai yksityisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin.

Oppilashuollon palvelut Oulun esiopetuksessa

Oppilashuollon palveluilla tarkoitetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa määriteltyjä psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä terveydenhuoltolaissa määriteltyjä kouluterveydenhuollon palveluja joita esiopetusikäisten kohdalla toteuttavat neuvolan terveydenhoitaja ja lääkäri. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin lapseen, esiopetusyhteisöön kuin eri tahojen ja viranomaisten väliseen yhteistyöhön. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa. Konsultaatiolla pyritään lisäämään ymmärrystä lapsen tarpeista, laajentamaan omaa näkemystä tilanteista toisten toimijoiden asiantuntemuksen kautta, tukemaan työssä jaksamista ja edistämään esiopetusyhteisön

¹⁰ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

toimintaa. Asiantuntijat voivat hyödyntää toistensa osaamista lasten erilaisten tuen tarpeiden järjestämisessä.

Niin neuvolan terveydenhuollon palvelut kuin myös psykologi- ja kuraattoripalvelut tulee olla lähellä lapsia ja siten helposti ja nopeasti saavutettavissa. Jokaisen esiopetusyksikön velvollisuutena on huolehtia, että lapsilla ja huoltajilla on tieto käytettävissä olevista oppilashuollon palveluista ja siitä, kuinka esiopetusyksikön oppilashuolto toimii. Oppilashuoltolailla on haluttu turvata se, että tuki ja apu ovat lapsille helposti saatavilla, matalan kynnyksen palveluina. Tuen oikea-aikaisuuden turvaamiseksi on oppilashuoltotyöhön määritelty lakisääteisiä palvelujen määräaikoja. Oulun kaupungin esiopetuksen oppilashuollon oppaassa on kuvattu oppilashuoltopalvelujen toteuttamisen tapaa käytännössä.

- Tukimateriaali: Oppilashuolto esiopetuksessa
- Tukimateriaali: [Lomake opiskeluhuollon ja sen johtamisen kehittämiseksi](#)

Oppilashuoltoryhmät

1) Ohjausryhmä

Oulun kaupungissa oppilashuollon ohjausryhmänä toimii kaupungin opetuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon johtavista viranhaltijoista koostuva työryhmä. Ryhmä vastaa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisesti koulutuksen järjestäjäkohtaisesta oppilashuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

2) Oppilashuoltoryhmä

Oulun kaupungissa jokainen esiopetusyksikkö nimeää yhteisöllisistä asioista vastaavan monialaisen oppilashuoltoryhmän lukuvuodeksi kerrallaan ja päiväkodinjohtaja tai rehtori vastaa oppilashuoltoryhmän toiminnasta. Ryhmän jäseniä ovat pääasiassa päiväkodinjohtaja tai rehtori, varhaiserityisopettaja, koulukuraattori, koulupsykologi, neuvolan terveydenhoitaja tai lääkäri. Suositeltava käytäntö on, että oppilashuoltoryhmän kokoonpanossa on mukana myös lasten ja huoltajien edustus. Oppilashuoltoryhmän tulee olla itse aktiivinen myös kuulemaan esiopetusyksikön toimintaympäristön muita asiantuntijoita yhteisöllisen oppilashuollon kohdentamiseksi lasten hyvinvointia edistävällä tavalla.

Oppilashuoltoryhmän toiminta koostuu pääasiallisesti seuraavista tehtäväkokonaisuuksista:

Hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien asiakokonaisuuksien hallinta

- oppilashuoltosuunnitelman laadinta, oppilashuollon järjestämiseen liittyvä työn- ja vastuunjako, aikataulutus ja toiminnan arviointi
- yksikkökohtaisten toimintamallien kehittäminen ja niiden toteuttamisen seuranta ja arviointi
- huoltajien, lasten sekä opetus- ja oppilashuoltohenkilöstön osallisuudesta huolehtiminen
- oppilashuoltoa koskevan tiedon kokoaminen eri lähteistä
- terveyteen ja hyvinvointiin liittyviin kyselyihin ja muihin selontekoihin perehtyminen ja tarvittavien toimien suunnittelu kyselyiden pohjalta

Yhteisöllisen oppilashuollollisen tuen käytännön toteuttaminen

- oppilashuoltosuunnitelman käytännön toteutuksen koordinointi esiopetusyksikössä
- lasten kanssa tehtävä yhteistyö ja kuuleminen sekä yhteisöllisen työn suunnittelu ja toteutus
- esiopetusryhmää koskeva oppilashuollollinen konsultaatio, kuten ilmapiiriin, kaverisuhteisiin, kiusaamiseen tai ryhmäyttämiseen liittyvät asiat
- esiopetusyksikön yhteistyötahojen huomioiminen yhteisöllisen oppilashuollon toteuttamisessa
- toimintamallien suunnittelu esiopetusyksikössä ilmeneviin pulmatilanteisiin
- terveyteen ja turvallisuuteen liittyvien teemapäivien suunnittelu ja koordinointi
- esiopetusyksikön oppilashuoltoa koskevien suunnitelmien yhteensovittaminen kaupungin muiden terveyteen ja hyvinvointiin liittyvien suunnitelmien kanssa

Konsultatiivinen työ oppilashuoltotyössä

- konsultaatio lapsen ja ryhmien asioissa opetus- ja kasvatushenkilöstölle ja huoltajille
- tiedottaminen esiopetusyksikön sisällä, kodin ja esiopetusyksikön välillä sekä esiopetusyksikön eri yhteistyötahojen kesken
- toimintamallien ja ohjeistusten päivittäminen ja tarvittavan informaation välitys eri tahoille
- oppilashuoltotyöhön perehdyttäminen
- tarvittava tiedonsiirto mm. nivelvaiheessa
- oppilashuollon toiminnasta ja palveluista tiedottaminen mm. vanhempainilloissa, sähköisissä esiopetusyksikön ja kodin välisissä järjestelmissä

Esiopetusyksikön oppilashuoltoryhmä määrittelee ja kuvaa omassa yksikkökohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassaan ryhmän toiminnan periaatteet, työmuodot ja tehtävät. Oppilashuoltoon liittyvien asioiden lisäksi esiopetusyksiköissä joudutaan käsittelemään myös muita asioita, kuten pedagogiseen tukeen tai turvallisuuteen liittyviä asioita erilaisissa ryhmissä. Nämä asiat eivät ole oppilashuollollisia, joten niitä ei käsitellä yksikkökohtaisessa oppilashuoltoryhmässä eikä lapsikohtaisessa monialaisessa asiantuntijaryhmässä.

Oppilashuoltosuunnitelman tavoitteet perustuvat esiopetusyhteisöstä, lapsilta ja huoltajilta kerättyyn tietoon. Oulun kaupungin esiopetusyksiköissä hyvinvointitiedon keruun avulla voidaan kartoittaa lasten ja huoltajien kokemusta esiopetuksesta sekä fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista. Tietoa voidaan kerätä erilaisin osallistavin menetelmin. Kuviossa 4 on kuvattu esiopetusyksikössä kerätyn hyvinvointitiedon hyödyntämisen vaiheita.

Kuvio 4. Hyvinvointitiedon hyödyntäminen oppilashuoltosuunnitelman laadinnassa

3) Monialainen asiantuntijaryhmä

Yksittäistä lasta tai tiettyä esiopetusryhmää koskevan asian käsittelemiseksi kootaan tapauskohtaisesti lapsikohtainen monialainen asiantuntijaryhmä huoltajan ja/tai lapsen suostumuksella. Ryhmän kokoaa esiopetusyksikön henkilökunnasta se henkilö, jolla huoli lapsen tilanteesta on herännyt. Ryhmä kootaan yhteistyössä lapsen ja huoltajan kanssa. Lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden hänet otetaan mukaan oman asiansa käsittelyyn. Ryhmään kuuluu aina sekä pedagogiikan edustaja/edustajia että oppilashuoltopalvelujen työntekijöitä huoltajan ja lapsen lisäksi. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Taulukkoon 4 on koottu oppilashuoltoa ohjaavat ryhmät ja niiden vastuutahot.

Oppilashuoltoa ohjaavat monialaiset työryhmät	Toiminnan vastuutaho
Oppilas- ja opiskelijahuollon ohjausryhmät	Koulutuksen järjestäjä
Oppilashuoltoryhmä	Esiopetusyksikkö
Monialainen lapsikohtainen asiantuntijaryhmä	Ryhmän nimeämä vastuuhenkilö

Taulukko 4. Oppilashuoltoa ohjaavat työryhmät ja vastuutahot.